

**Dodatek č. 2 – doplňuje školní vzdělávací programu ŠVP 3in s platností od 1. 9. 2016
o metody, přístupy a principy podle M. Montessori , které budou uplatňovány ve třídách
1. stupně s touto orientací (ročník 1. - 5.).**

Dodatek k ŠVP ZV č. 2 byl projednán pedagogickou radou dne a školskou radou

dne 10.10.2016 a zapsán pod č.j.: 128/2016

V Praze dne 2016

razítko školy

T. Komrsk

Mgr. Tomáš Komrsk, ředitel školy

Úvod – základní informace o pojetí výuky a výchovy M.Montessori v prostředí a podmínkách naší školy

Na základě zájmu rodičů a ve snaze obohatit stávající vzdělávací program školy otevírá škola od 1. září 2016 jednu první třídu využívající principy a metody M. Montessori. V dalších letech počítáme s pokračováním této třídy do 5. ročníku a s otevřením vždy jedné první třídy.

Škola garantuje pro tento program kvalifikovaného učitele, který je kompetentní v oblasti metodiky M.Montessori. Zároveň škola umožňuje rodičům v případě souhlasu celé skupiny vstup asistenta pedagoga financovaného rodiči nebo z jiných zdrojů. Stejně tak škola umožňuje podíl rodičů na vybavení třídy pomůckami, nábytkem atd.

Škola garantuje co nejúžší provázání třídy s ostatními kolektivy a učiteli tak, aby kontinuálně docházelo k obohacování v oblasti aktivit, metod, výchovných a vzdělávacích principů v rámci dvou souběžných směrů zavedených – zaváděných v naší škole, tzn. činnostního učení a učení M. Montessori.

Škola garantuje plnění standardů daných Rámcovým vzdělávacím programem ZŠ vydaným MŠMT ČR včetně možnosti přechodu žáků do jiného vzdělávacího programu po ukončení pětiletého cyklu, popř. v jeho průběhu.

Vzdělávací program podle M. Montessori je založen v naší škole na těchto principech:

Partnerský přístup:

Se žáky jednáme jako s partnery, s respektem a ve vzájemné úctě. Cesta k vhodnému chování dítěte vede přes společné vytváření pravidel pro soužití ve třídě i ve škole. Respektující přístup umožňuje dětem vytvářet si vysokou sebeúctu.

Svobodná volba práce, kdy se dítě postupně učí volit:

co - jaký materiál / učební oblast si vybere, co se chce učit a o čem chce získat další informace,
kde - místo, kde bude ve třídě pracovat,
kdy - každé dítě je na určitou věc „naladěno“ v jinou dobu,
s kým - může pracovat samo, ve dvojici, ve skupině.

Učitel činnost dětí koordinuje a musí využít své pedagogické dovednosti, aby bez příkazů pomohl najít dítěti činnost, která ho zaujme. Pokud se dítě pro něco rozhodne, je jeho povinností práci dokončit. Pokud chce pracovat s určitým materiálem, který ho zajímá – samo se svobodně rozhodne - je jeho povinností dodržet daná pravidla.

Respektování senzitivních (citlivých) období:

Čas, který dítě potřebuje, aby dosáhlo maximální soustředěnosti, závisí na jeho věku a potřebách. Proto je učitel v Montessori třídě pozorovatelem, který nabízí svou pomoc až ve chvíli, kdy je o ni požádán. Vyučování proto také probíhá v blocích, trvajících převážně 90 minut, nikoliv v běžných vyučovacích hodinách po 45 minutách. Dítě si v těchto blocích dělá přestávky podle svých potřeb.

Denní rozvrh je: začátek výuky 8.00 hod., 1. blok výuky 8.00-9.40, velká přestávka 9.40-10.10, 2. blok 10.10-11.50. Dítě se učí dělat si přestávky v 1. a 2. bloku dle svých potřeb. Učitel dbá na dodržování pitného režimu a zařazuje do bloků relaxační a uvolňovací cvičení.

Přípravené prostředí:

Přípraveným prostředím je myšleno prostředí, které dítě motivuje, nabádá a láká k učení. Jedná se o prostředí, kde se děti mohou svobodně pohybovat a realizovat. Každá pomůcka v Montessori třídě izoluje jednu vlastnost a má v sobě zabudovanou kontrolu, aby dítě samo objevilo případnou chybu bez potřeby dospělého. Dítě je schopno řešit problémy samostatně a dochází k rozvoji analytického myšlení.

Osobnost učitele:

Učitel by měl podporovat nezávislost dítěte, je to první krok v jeho svobodném vývoji. Má-li dítě nad sebou neustále dohled, nenaučí se samostatnosti, sebedisciplíně a odpovědnosti za svá rozhodnutí. Učitel dítěti nevnucuje nové činnosti či poznatky, neruší ho při práci, pomoc poskytuje pouze v případě, je-li o ni žádán. Chová se přirozeně, upřímně, trpělivě, hovoří klidným a tichým hlasem. S dítětem komunikuje empaticky, neoposuzuje, neodsuzuje, nehodnotí.

System hodnocení / evaluace / autoevaluace

Při učení je nutná zpětná vazba, nikoli však známka. Je poskytována během činnosti, učitel jejím prostřednictvím konstatuje současný stav, ve kterém se dítě nachází. Zpětná vazba nezahanbuje, netrestá ani neodměňuje. Učitel popisuje individuální pokrok dítěte ve znalostech, dovednostech, jeho osobní úspěchy a co se dítěti nepodařilo. Vychází ze školních prací a svých záznamů o dítěti, které si po celý rok vede. Učitel využívá základní evaluační metody, mimo jiné pozorování,

rozhovor, dotazníky, analýzu dokumentů apod. Zároveň využívá podle možností externí evaluaci (srovnávací celostátní testy atd.).

Učitel se snaží vyvarovat při hodnocení práce dětí označování jeho vlastní osoby (tzv. nálepky a manipulační pojmenování), děti jsou vedeny ke každodennímu hodnocení své vlastní práce.

Chyba je používána jako další ukazatel možnosti pro vlastní sebehodnocení a dále pro volbu dalších činností.

Průběžně se učivo a práce dětí neznámkuje ani neboduje, žákovské knížky děti nemají. Hodnocení za 1. a 2. pololetí je formativní, slovní, je využíván typizovaný formulář pro rozšířené slovní hodnocení, slovní hodnocení za obě pololetí je takto pojato se souhlasem rodičů žáků, je adresné a učitel se v něm obrací přímo na žáka, zaměřuje se na zhodnocení žákovy půlroční práce, na jeho pokroky, přičemž vychází z porovnání aktuální dosažené úrovně vzdělávání s předchozími výsledky, popisuje obtížnosti a snahu, kterou musel žák každé vynaložit na zvládnutí konkrétní oblasti či problému vyučování.

Slovní hodnocení oceňuje míru porozumění, praktického použití znalostí a dovedností, originálního zpracování nebo vynaložení úsilí při plnění zadaného úkolu, dále označuje nedostatky a návrhy na další postup při zvládnutí učiva a důraz ve školní práci

Vedení dětí k dovednosti sebehodnocení

Práci se sebehodnocením zažívají děti při každodenní školní práci tím, že mají za úkol porovnávat svou vlastní práci s chybovou kontrolou, vzorem nebo správným řešením a samy si opravovat své chyby a nedostatky. Zpětnou vazbu jim dává také možnost spolupracovat na stejném úkolu se spolužáky a porovnávat tak své pracovní tempo, způsob práce, správnost řešení nebo spolupracovat s několika dětmi ve skupině a porovnat si vzájemné rozdělení úkolů a zodpovědnost za společnou práci. Důležité je umožnit dětem, aby svou práci často prezentovaly (a tím konfrontovaly) před ostatními a zajistit, aby práce všech dětí ve třídě byly vystavovány.

Záznamy o školní práci dětí

Pro průběžné slovní hodnocení učební činnosti žáka učitel systematicky sbírá informace (míra dosažených kompetencí, interakce ve skupině, zvládnutí učiva apod.) děti si zakládají **portfolia** s výsledky své školní práce v jednotlivých oblastech.

Spolupráce ve skupině

Tréninkem spolupráce nahrazujeme soutěžení, záměrné porovnávání a sestavování pořadí mezi dětmi. Po skupinové práci mají děti možnost společně posoudit, jak se jim spolupracovalo, jaký díl úkolu splnily, jak byly platné své skupině. Posuzují samy sebe i své partnery. Hledají ocenění své práce a doporučují návrhy na vylepšení své skupině i ostatním.

Spolupráce s rodiči

Pravidelná spolupráce s rodiči je velmi důležitá pro jednotné působení a práci s dětmi ve škole i doma v rámci stejných principů.

Škola je rodičům otevřena a umožňuje jim přístup v době i mimo vyučování (v čase provozu školy)

rodiče jsou vyzýváni, aby zpětnou vazbu získávali hlavně z pravidelného sledování naladění a pohody dítěte a portfolia jeho školní práce; a aby porovnávali výsledky práce s kritérii zadání úkolů a vlastními možnostmi dítěte

Preferované formy spolupráce školy s rodiči:

- pravidelné třídní schůzky s ukázkou práce dětí ve škole
- účast rodičů ve výuce, účast na výletech a výpravách v rámci vyučování
- semináře a přednášky odborníků pro rodiče
- setkávání a společný program rodičů s dětmi mimo vyučování
- individuální konzultace rodičů s učiteli

Účast žáků na životě školy

Aktivity třídy jsou systematicky propojovány s aktivitami ostatních tříd, žáci jsou začleněni do zájmových aktivit školy, účastní se společných akcí (výlety, ŠVP, návštěvy kulturních pořadů, celoškolské akademie, mezitřídní soutěže a olympiády).

Třída je otevřena ostatním pedagogům, vychovatelkám ŠD, speciálním pedagogům a studentům v rámci spolupráce fakultní školy a PedF UK v Praze, se vzdělávacím systémem Montessori jsou seznamováni pedagogové školy formou interních seminářů a dílen, které jim přiblíží pojetí výchovy a výuky.

Žáci pod vedením p. učitelky prezentují výsledky svých aktivit, např. výtvarné práce, ve společných prostorách školy tak, aby se s nimi mohla seznámit učitelská i rodičovská komunita.

Věková heterogenita třídy / skupiny

Tento princip není v našem programu uplatňován zejména z organizačních důvodů.

Specifický způsob vyučování podle M. Montessori

Pedagogické principy, metody a způsoby vyučování pomáhají dítěti učit se v „bezpečném prostředí“, bez ohrožení porovnáváním, vnějším hodnocením, časovým stresem, tresty a odměnami.

Práce s vlastní zodpovědností - dítě se učí chápat souvislost mezi volbou a zodpovědností. Ve škole se učí dále respektovat domluvená pravidla soužití, domluvené způsoby práce, využití času ve vyučování, pracovat podle individuálního plánu i společných plánů činností. Svoboda dítěte je samozřejmě chápána ne jako povinnost, ne jako anarchie; volná práce neznamená, že dítě střídá činnosti bez ukončení a důslednosti nebo nedělá nic. Pokud chce dítě pracovat s určitým materiálem, který ho zajímá – samo se rozhodne – je jeho zodpovědnost dodržet daná pravidla. Pro dodržení pravidla „pracovat na osobní maximum a dokončit práci do konce“ je vhodné dětem kritéria individuálně upravit (redukovat práci, volit další činnosti, označit domluvený plán....) tak, aby úkol mohlo opravdu dokončit a mělo o svém učebním rámci přehled.

Vlastní plánování a organizace práce dětí – volba pořadí činností podle svého zájmu a domluvených termínů dokončení, rozdělování práce pro činnost ve škole nebo domácí úkoly.... Vede děti postupně k přemýšlení nad rozvržením svého času. Učitel dětem, které to potřebují, přechodně

pomáhá v plánování a organizaci času týdenním plánem nebo jiným rozvržením, které dítěti vyhovuje (a také není v rozporu se základními principy práce).

Práce s chybou a sebekontrolou – děti jsou vedeny k sebekontrolě tím, že pomůcky a materiály, se kterými pracují, porovnávají se vzorovým řešením nebo předem stanovenými kritérii a vlastní chyby si vyhledávají a opravují.

Vedení dětí k sebehodnocení – je proces, kterému se děti učí již od mateřské školy. Zahrnuje respektování pravidel třídy, práci s chybou a sebekontrolou, připravené prostředí. Děti se učí popisovat svou práci, vlastní spokojenost s ní, porovnat svoji práci s kritérii, ocenit práci nebo najít to, co by mohly udělat jinak. Hodnotí své jednání a chování k ostatním, respektování pravidel třídy. Děti se postupně učí ústní i písemnou formulaci (písemně hodnotí svou práci například na konci školního roku).

Prezentace vlastní práce – je velmi důležitá pro učení se dětí navzájem. Děti získávají nové informace od svých spolužáků, mají možnost učit se z jejich způsobů práce, poučit se z chyb, inspirovat se z originálních nápadů a společně hledat nejlepší řešení. Prezentace práce pomáhá při vedení dětí k sebehodnocení (ocenění, porovnání s kritérii...).

Vedení portfolia vlastní práce – děti si během učení vytvářejí vlastní materiály (tematické sešitky, soubory příkladů, informační přehledy...) a spolu s dalšími výsledky své práce si je zakládají podle zadaných pravidel. Učí se materiály třídit a portfolio školní práce je také součástí sebehodnocení dítěte a podkladem pro hodnocení práce učitelem.

Elipsa – je pravidelným rituálem setkávání celého kolektivu dětí, kde je prostor pro:

- vypravování zážitků, sdílení myšlenek a názorů, společnou diskusi
- doporučení a nabídku práce, informace k tématům a okruhům učiva
- prezentaci práce
- organizaci a plánování práce ve třídě
- vytváření a hodnocení společných pravidel

Mezioborové propojení informací (v pedagogickém systému M.Montessori často pod pojmem Kosmická výchova) – je specifické pojetí způsobu vyučování, které stírá hranice mezi jednotlivými obory, učitel systematicky propojuje obory do společného tematického celku. V rámci tematických projektů pracují děti s informacemi z jednotlivých oblastí, oborů ve vzájemných souvislostech, pracují se symboly a přesným pojmenováním, třídí informace do kategorií. Jazyk a matematika jsou cesty k poznávání informací.